

פרשת קרח

הרב עזרא ביק

בחירת שבט לוי

ההמשך ההגיוני של בחירת שבטו של אהרון הוא הציווי הנוגע לתפקידים של הלויים באוהל מועד.

עדיין נשארות מספר שאלות מתמיהות. תחילה, מדוע מדגישה התורה שהמטה שפרח הוא "מטה אהרון" ולא מטה שבט לוי? אפילו אם נזכור כי המטות הובאו על ידי נשיאי השבטים, הרי שהעובדה שהתורה מתייחסת למטה כאל "מטה אהרון" ("ז", כ"א, וכן כאל "מטה אהרון לבית לוי" בפסוק כ"ג) נראית כמצביעה על קשר אישי לאהרון הכהן עצמו. למעשה, השאלה עמוקה עוד יותר. מדוע נדרשים הנשיאים, ואהרון בכללם, לכתוב את שמם על המטות? עצם כתיבת השם מעידה על קשר אישי למטה, מה שאינו מתאים אם המטה אינו אלא סמל לשבט. ביחס לאהרון, שכלל אינו לוי (לפחות לא במובנה המלא של המילה – השאלה ההלכתית האם כוהן הוא גם לוי נידונה באחרונים; ראו חידושי רבנו חיים הלוי, הלכות איסורי ביאה ט"ו, ט"ז), הדרישה של כתיבת שמו של הנשיא על המטה יצרה בעיה מסוימת לה נדרשה התורה לספק הסבר מיוחד, כפי שראינו.

אם כל העניין כאן הוא השאלה איזה שבט נבחר לכהן בתפקיד של הלויים, היה פשוט יותר ומתאים יותר לא לכתוב את שמות הנשיאים, ולתורה לא היתה סיבה לכנות את המטה הפורח "מטה אהרון".

מפרספקטיבה רחבה יותר, קשה להבין מדוע יש בכלל צורך לחזק את בחירתו של שבט לוי. למי מלבד עדתו של קרח היו תלונות כלשהן על בחירתם של הלויים? ודאי לא לקרח עצמו, שגם הוא לוי; כשם שמשה נזף בו: "וַיִּקְרַב אֶתְּךָ וְאֶת כָּל אֶחָיו בְּנֵי לְוִי אֶתְּךָ וּבְקִשְׁתְּם גַּם פָּהַנָּה: " (ט"ז, י). דתן ואבירם אינם מראים כל סימן לשאיפה לשרת במשכן. גם מאתיים וחמישים הנשיאים נבחנו בהקטרת קטורת, שהיא חלק מתפקיד הכהנים ולא הלויים. מבחן זה מודד אותם מול אהרון באופן אישי, כל אחד מהם כאינדיבידואל המקטיר קטורת. מאתיים וחמישים המקריבים אינם מזהים לפי שבטים, ומספרם אינו מתחלק ב-12.

כל הפרטים של מחלוקת קרח מצביעים על מתקפה על מעמדו של אהרון, וכתוצאה מכך גם על משה. מדוע אם כן, לאחר מותם של מאתיים וחמישים אנשים, נפתר הקונפליקט לבסוף על ידי מינוי שבט לוי? נראה לכאורה כי מה שבאמת נדרש כאן הוא אישור נסי לבחירת אהרון הכהן, ולא דווקא לבחירת שבטו.

על מנת לענות לשאלות אלו, עלינו להשוות את הציוויים הנוגעים למעמדם וחובותיהם של הלויים כפי שנכתבו כאן, עם הציוויים המקבילים המופיעים מוקדם יותר, בפרשות במדבר ובהעלותך. גם אם בני ישראל זקוקים לתזכורת

ניתוח הטעונונים הנשמעים במחלוקת קרח הוא מורכב. נראה ברור כי יש כאן יותר מתלונה פשוטה אחת, עובדה המודגשת על ידי האופן בו מבחינה התורה בין אלו ש"לקחו" (קרח, דתן, אבירם ואון בן פלט) לבין אלו שהצטרפו (מאתיים וחמישים הנשיאים). באופן דומה, ישנה הבחנה ברורה בעונש בין אלו שנבלעו על ידי האדמה לבין אלו שנשרפו כאשר הביאו קטורת לאהל מועד. (לאיזו קבוצה השתייך קרח? ראו שאלה 1 בסוף). מבלי להיכנס לפרטים, נראה נכון להסיק כי היה מרד פוליטי שכוון נגד משה, המובע בבירור בסירובם של דתן ואבירם להתייצב לפניו ובתגובתם "כִּי תִשְׁתַּרְרַר עָלֵינוּ גַּם הַשְּׁתַּרְרָה?" (ט"ז, י"ג); ומרד דתי נגד הסמכות הדתית וההגבלות הדתיות, שכוון נגד אהרון, כפי שנראה מהצעתו של משה שמאתיים וחמישים הנשיאים יקטירו קטורת לפני ה', תפקיד של כהן. (שוב – לאיזו קבוצה השתייך קרח?). היחס בין השניים, והתפקיד שמילא קרח בחיבור ביניהם הוא נושא מרתק – שלא אדון בו! (ראו שאלה 2 בסוף). ברצוני לדון בנושא שלישי, שנראה ששורשיו נחבאים במחלוקת הראשונה, אך הוא יתברר בסוף.

סיפור קרח מסתיים בפריחתו של מטה אהרון, המייצג את שבט לוי. מיד לאחר מכן התורה מביאה את ציווי ה' לכוהנים והלויים. נראה בבירור כי נס המטה לא מצביע על אהרון בלבד (ובחירת הכהנים), אלא לכל שבט לוי, כיוון שהמטה היה אחד משניים-עשר – אחד לכל שבט. נקודה זו מודגשת על ידי הניסוח של הציווי על לקיחת המטות: "וְאֶת שֵׁם אֶהֱרֹן תִּכְתֹּב עַל מִטֵּה לְוִי כִּי מִטֵּה אֶחָד לְרֹאשׁ בֵּית אֲבוֹתָם: " ("ז", ח). אף על פי שאהרון אינו לוי "רגיל" (בכך שהכוהנים מובדלים משאר שבט לוי), כיוון שמטה אחד בלבד מייצג את שבט לוי כולו, שמו של אהרון נכתב על מטה שבטו כשם ששמו של הנשיא של כל שבט אחר נכתב על המטה השייך לשבט שלו. (ראו רש"י במקום).

הדרך בה התורה מתארת את תוצאות המבחן מחזקת הבחנה זו:

"וַיְהִי מִמֶּחֱרַת וַיָּבֵא מֹשֶׁה אֶל אֱהֱלֵ הָעֵדוּת וַהֲגִה פָּרַח מִטֵּה אֶהֱרֹן לְבֵית לְוִי" ("ז", כ"ג)

ברור מכאן מדוע מיד לאחר אפיזודה זו מופיע הציווי לאהרון הנוגע למעמדם המקודש של הכהנים ושל הלויים: "וְגַם אֶת אֶחָיו מִטֵּה לְוִי שֶׁשָּׁט אֲבִיךָ הִקְרַב אֶתְּךָ... ("ח, ב').

משפחתו, אלא משום שהם נבחרו מתוך בני ישראל למשימה זו.

כשאנו מתבוננים בפרשת קרח, אנו רואים ששתי הפרשיות הקודמות חוזרות על עצמן, בהבדל אחד:

1. ("ח, א'-ה'): " וַיֹּאמֶר ה' אֶל אֶהֱרֹן אַתָּה וּבְנֶיךָ וּבֵית אָבִיךָ אַתְּדָבַר תִּשְׁאָרוּ אֶת עֹן הַמִּקְדָּשׁ וְאַתָּה וּבְנֶיךָ אַתְּדָבַר תִּשְׁאָרוּ אֶת עֹן כְּהֹנְתְּכֶם: וְגַם אֶת אַחֲיֶיךָ מִטָּה לֹוי שִׁבְט אָבִיךָ הִקְרַב אֶתְּךָ וְלֹוֹי עֲלִיךָ וְיִשְׁרְתוּךָ וְאַתָּה וּבְנֶיךָ אַתְּדָבַר לִפְנֵי אֱהֱלֵי הָעֵדוּת:"
2. ("ח, ו'-ז'): " וַאֲנִי הִנֵּה לִקְחָתִי אֶת אַחֲיֶיכֶם הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֶם מִתְּנָה נְתַנִּים לִיקָוֶךָ לְעֵבֶד אֶת עֲבֹדַת אֱהֱלֵי מוֹעֵד: וְאַתָּה וּבְנֶיךָ אַתְּדָבַר תִּשְׁמְרוּ אֶת כְּהֹנְתְּכֶם לְכָל דְּבַר הַמִּצְוָה... וְהִזְרֵה הִקְרַב יוֹמֵת:"

גם כאן נמצאים שני האספקטים של מעמד הלויים, אם כי ההבחנה ביניהם פחות חדה. מצד אחד, הם מיוחדים, כמו הכוהנים (החלק הראשון, המקביל לפרשת בהעלותך); ומהצד השני הם ניתנו לכוהנים לשרתם ("וְאַתָּה וּבְנֶיךָ אַתְּדָבַר תִּשְׁמְרוּ... וְהִזְרֵה הִקְרַב יוֹמֵת"). עם זאת, מה שמשותף לשני הקטעים, בניגוד לפרשיות שלפני פרשת קרח, הוא ההתייחסות החוזרת ללויים כאחיהם של הכוהנים; הם בני משפחתו של אהרון ובני שבטו. נקודה זו מודגשת יותר בפסקה הראשונה, שנסובה סביב קדושתם של הלויים: אהרון ובניו (הכוהנים) ובית אביו (הלויים) **איתו** ישאו את עוון המקדש. ה"הקרבה" נעשית גם היא "אתך"; קריבה אחת אל המקדש המחולקת לשניים. אך גם הקטע השני, המתאר את הלויים כמשרתי הכוהנים, מתאר אותם **כאחיהם** של הכוהנים.

כעת נהיה ברור שפרספקטיבה זו על הכוהנים והלויים כמשתייכים לרצף אחד, והתפישה של הכהונה כחלוקה פנימית של שבט לוי, מבטאות את המשמעות האמיתית של מבחן המטות. פריחת "מטה אהרון לבית לוי" מסמלת את בחירתו של שבט לוי, שהוא שבטו של אהרון – ואהרון בתוכם. מבחינה מעשית, אין ספק שכוונת הדבר היא שיש כאן הוכחה לא רק לבחירתו של שבט לוי אלא גם לבחירתו של אהרון לכהונה; אולם עלי להדגיש שאין כאן שתי הוכחות נפרדות בו-זמנית, אלא הוכחה אחת לתופעה הכפולה. ומכיוון שעיקרה של מחלוקת קורח נגע באהרון, התשובה צריכה להיות מובנת בהקשר זה – בחירתו של אהרון מובטחת על ידי בחירתו של שבט לוי. מעמדם של הלויים אינו המשך של מעמד הכהונה; להיפך, הכהונה מייצגת את האריסטוקרטיה של שבט לוי. שמו של אהרון מופיע על מטה שבט לוי, בדיוק באותו אופן ששם של הנשיאים האחרים מופיעים על מטותיהם, ומשתמע מכאן שאם מישהו אחר היה הנשיא החוקי של שבט לוי, הוא היה הכהן בזכות פריחת מטה לוי. הכהונה היא אצולת שבט לוי.

והדגשה בדבר מינויים של שבט לוי, אהרון עצמו ודאי אינו זקוק לכך. מדוע, אם כן, התורה חוזרת על הציווי העוסק במעמד המיוחד ובתפקידיהם של הלויים באוהל מועד בסיום הסיפור על מרד קרח, כשכל זה כבר נאמר קודם לכן, מיד לאחר הקמת המשכן?

שתי פרשיות הנוגעות בלויים מופיעות לפני סיפור קרח, ומקבילות להן שתי התייחסויות מיד לאחריו.

1. **פרשת במדבר** (ג', ה'-ט'): "הִקְרַב אֶת מִטָּה לֹוי וְהַעֲמַדְתָּ אֹתוֹ לִפְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן וְשִׁרְתוּ אֹתוֹ... וְנִתְּתָה אֶת הַלְוִיִּם לְאֶהֱרֹן וּלְבְנָיו נְתוּנִים נְתוּנִים הֵמָּה לוֹ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:"
2. **פרשת בהעלותך** (ח', ה'-ד'): "קַח אֶת הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְטַהַרְתָּ אֹתָם... וְהִקְרַבְתָּ אֶת הַלְוִיִּם... וְהִנִּיף אֶהֱרֹן אֶת הַלְוִיִּם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְקוֹק... וְהִבְדַּלְתָּ אֶת הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם... וּמֵאֹחֶר יוֹתֵר (ט"ז-י"ט), "כִּי נְתַנִּים נְתַנִּים הֵמָּה לִי מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת פְּטֹרַת כָּל רַחֵם בְּכוֹר כֹּל מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִקְחָתִי אֹתָם לִי... וְאָקַח אֶת הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל בְּכוֹר בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל: וְאַתְּנָה אֶת הַלְוִיִּם נְתַנִּים לְאֶהֱרֹן וּלְבְנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְעֵבֶד אֶת עֲבֹדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֱהֱלֵי מוֹעֵד וּלְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל..."

בהשוואת פרשת המינוי (1) וזו של הטהרה (2), ניתן לשים לב להבדל ברור אחד ומאפיין משותף אחד. ההבדל הוא שבפרשת במדבר הלויים ניתנים ישירות לאהרון על ידי בני ישראל ("נְתוּנִים נְתוּנִים הֵמָּה לוֹ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל"), בעוד שבפרשה השנייה הם נלקחים על ידי ה', וניתנים לאהרון על ידי ה' **מתוך** בני ישראל. לפי התיאור בפרשה השנייה, מעמדם של הלויים מייצג מטלה קדושה – הם **מוקדשים** "לִי" – ורק לאחר מכן הם מושמים לשירות במשכן ולכפרה על בני ישראל. בפרשה הראשונה, הלויים הם מתנה מבני ישראל לכוהנים (ג', ו' – "וְשִׁרְתוּ אֹתוֹ"). הקדושה עצמה טבועה בכוהנים; ומכאן הסיום של הפרשה: "וְאַתָּה אֶהֱרֹן וְאַתָּה בְּנֵי תִפְקֹד וְשִׁמְרוּ אֶת כְּהֹנְתְּכֶם וְהִזְרֵה הִקְרַב יוֹמֵת:" (ג', י'). דואליות זו במעמדם של הלויים היא נושא מעניין – אך לא להיום.

ישנו, עם זאת, חוט משותף הקושר בין שתי הפרשות. באף אחת מהן אין אזכור ולו קל לקשר שבטי בין הלויים ואהרון. הכוהנים (למעשה אהרון, בשלב זה) מוצגים כקבוצה נפרדת לחלוטין, לה ניתנים הלויים. אין שום מאפיין משותף לשתי הקבוצות – האחת נתונה לחלוטין לשליטת השנייה. מעמדם של הכוהנים נראה כמשהו שנקבע לפני זמן רב, ללא שום קשר למינויו של שבט לוי. בשלב זה הלויים ניתנים לאהרון לא בגלל שהוא בן השבט שלהם, ולא בגלל שמעמדו מתרחב וכולל גם את קרובי

ההבדלים במשימות הספציפיות ובדרכי הגישה למשכן ולשכינה. ברגע שהמוקד של הדבקות בה' הושם על העם, כל פרט יכול למצוא את משימתו ואת מקומו, ללא צורך לפזול לעבר תחומים שלא נועדו עבורו. אם תפקידו של אהרון נגזר מזה של הלויים, ותפקיד הלויים נגזר מעם ישראל כולו, אין יותר צורך לאף יחיד להקטיר קטורת. בקולקטיב, שבו הקדושה שייכת לקבוצה בשלמותה, כל אחד נוטל חלק במשימה אחרת, בעל תרומה אחרת וניצוץ אחר.

בהתאם לכך אנו רואים את הציווי החוזר של הקב"ה למשה ואהרון להבדיל עצמם מתוך העדה כציווי הקורא להפרתו הוא – לא רק מנקודת מבטם של אותם רועים דגולים הדואגים לגורל האומה, אלא גם מכוח גורלם ומעמדם העצמם. אם משה ואהרון יפרידו עצמם מתוך העם, האם הם יישארו במעמדם? הרי מסירותם וקרבתם לעדתם היא זו ששומרת ומחזיקה את המסגרת של קדושה עבור כל העם, משה ואהרון בכללם.

למרות רשימת השערוריות שפקדו את עם ישראל בפרשות האחרונות, בהן משה ואהרון אינם מצליחים להגיב לתלונותיהם של בני ישראל, ועומדים בחוסר אונים לצפות בהתרחשות האירועים, הציווי להבדיל עצמם מן העדה הוא בדיוק מה שמעורר אותם לפעולה – פעם אחת להתפלל (ט"ז, כ"ב) – וַיִּפְּלוּ עַל פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ א-ל אֱלֹקֵי הַרוּחַת לְכָל בְּשָׂר... ("ופעם אחת להציל את העם מהשמדה (ט"ז, י"א) – וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֱהֲרֹן קח אֶת הַמַּחְתָּה...").

בלי קשר לאופן בו מוצגת מנהיגותו של משה בספר במדבר, הוא אינו נחלש לרגע בחתירתו לאחדות העם ובמסירותו להם כמקור להישג אישי. בעוד ספר שמות מתמקד במשה האיש, המסעות המתוארים בספר במדבר משמשים כחוט המקשר בין סיפוריהם של הפרטים לספור האומה המיועדת להיכנס לארץ, מובלת על ידי יורשיהם ובניהם של משה ואהרון. המסר של קורח – כי כל העדה כולם קדושים – מכיל, ככלות הכול, את גרעין ההתקדמות של האומה במסעם הרוחני הלאומי.

שאלות לעיון נוסף:

1. מה היה גורלו ועונשו של קורח? קראו בעיון את פסוקים י"ט-ל"ה בפרק י"ז. מדוע התורה לא מציינת בבהירות מה קרה לקורח עצמו?
2. בשיעור זה ניסיתי להראות את הקשר בין הצהרתו המקורית של קורח – "כי כל העדה כולם קדושים", והמוטיבציה של מאתיים וחמישים הנשיאים. מהו הקשר בין הצהרה זו לתפקיד שמשחקים דתן ואבירם? מהי בדיוק שאיפתו של קרח עצמו? האם יש רמזים בטקסט להבנת אישיותו של קורח?

נותרנו עם השאלה מה הקשר בין הוויכוח על בחירתו של אהרון לשאר שבט לוי. נראה כי מה שטענו לעיל עונה על שאלה זו: בעת שהלויים נתפשו כבלתי מקושרים לכוהנים, רצו מאתיים וחמישים הנשיאים את הכהונה לעצמם. הם שאפו להקטיר קטורת ולעבוד במשכן, ולהתקרב בכך לשכינה. (הנצי"ב בתחילת הפרשה מסביר כי חטאם של מאתיים וחמישים הנשיאים היה רדיפה נלהבת מדי אחר קדושה, בניגוד לדתן ואבירם שחיפשו תהילה לעצמם ואהבו סכסוך לשם הסכסוך). הם ראו בהבחנה בין הכוהנים ללויים סימן לכך שרק מי שהתקרב אל הקודש (וַהֲזַר הַקָּרֵב יוֹמָתָה) מתכנה "קדוש"; רק לאותם אנשים מיוחדים, כמו אהרון, יש קשר ישיר עם הקדושה. הלויים, לתפישתם, היו לא יותר מאשר משרתים, בעלי מקצוע, ולא קבוצה נבחרת עם שליחות מיוחדת. אם כן, הקדושה לא משתייכת לקבוצה כיחידה אחת, אלא לאישיות אחת, מיוחדת ונבחרת (מעמדו של אהרון, ככלות הכול, היה יחיד במינו, כפי שמודגש בפרשות בתחילת ספר במדבר – הלויים נועדו לשרת את אהרון). הצהרתו של קורח כי "כָּל הָעֵדָה כְּלָם קְדוֹשִׁים וּבְתוֹכָם ה'" בערה כאש במאתיים וחמישים הנשיאים ולא נתנה להם מנוח. הם דרשו קדושה עבור כל העם – הקדושה הטבועה בברית של עם ישראל עם ה' אינה זקוקה למתווכים, ללא קשר למידתם האישית.

תשומת לב מיוחדת צריכה להינתן לשימוש התדיר של התורה במילה "עדה" ביחס לכל הקבוצה שנלוותה אל קורח, לצד השימוש באותה מילה עצמה כדי לציין את עם ישראל כולו. הקב"ה מורה למשה ואהרון להבדל מתוך ה"עדה" (עם ישראל כולו), ומשה מורה לאנשים להבדל מתוך "עדתו" של קורח. המונח "עדה" אינו מתייחס לאוסף מקרי של אנשים. המילה מתייחסת ליחידה אורגנית; קבוצה של אנשים המאוחדים על ידי משימה משותפת. (זוהי הסיבה לכך שהמונח משמש גם לתיאור עשרה המתכנסים ליצירת מניין).

מאתיים וחמישים הנשיאים התכנסו במטרה לדרוש מעמד מקודש לעדה; הם רצו להחליף את אהרון – האיש – בעדה כולה. התגובה האלוקית, כפי שהודגמה במבחן המטות, היתה שמעמדו של אהרון נגזר ממעמדו בתוך הקהילה האורגנית. אהרון הוא ראש ללויים, שהם שבט בתוך עם ישראל. הלויים לא נבחרו משום שכל אחד ואחד מהם מיוחד ומתאים לתפקיד יותר מאשר כל אחד ואחד מהלא-לויים. הקשר עם הקב"ה אינו מבוסס על מעלותיהם של האנשים המורמים. אפילו אהרון, הנכנס לקודש הקדושים, פועל כמייצג את העדה כולה, ובשם העדה. הנצי"ב מסביר את הסמליות של השקדים והפרחים על המטה – שקדים מסמלים את הכהונה, ופרחים את הלוייה. נוכל להוסיף כי השקדים צומחים מן הפרחים. כעת ברור כי כולם (הקבוצה כשלם, כעדה) קדושים, ולכל אחד יש מקום בתוך המכלול. ברגע שהעיקרון של קדושת העדה כולה הובהר, והובהר כי אהרון צומח מתוך בית לוי, כבר לא היה קשה לקבל את

3. בספר דברים, הכוהנים נקראים באופן תדיר "הכוהנים הלויים" (דברים י"ז, ט'; י"ז, ח'; י"ח, א'; כ"א, ה'; כ"ז, ט'; ל"א, ט'). ביטוי זה אינו מופיע מוקדם יותר בתורה (אך הוא שכיח בנ"ד). בהסתכלות קדימה למה שללא ספק יהיה נושא לשיעורים בספר דברים, מה בספר דברים גורם לשימוש בתואר זה?
4. לאחר מותם של מאתיים וחמישים הנשיאים, עם ישראל מתלונן "אַתֶּם הַמֵּתִים אֶת עַם יִשְׂרָאֵל". מהי משמעות ביטוי יוצא-דופן זה?
5. הקטורת היא האמצעי להתמנות לעבודת ה' במבחן של מאתיים וחמישים הנשיאים. מאוחר יותר, זהו אמצעי לעצירת המגיפה. לבד מהמסר הברור לעם ישראל שלא יראו את הקטורת כגורם למוות, איך עלינו להבין מדוע אהרון עם הקטורת עוצר מגיפה? אם הקטורת היא הזכות המיוחדת של הכהן, מדוע היא (ובמיוחד אהרון) מרפאים מגיפה? אני חושב כי זה מצביע על הצד השני של נושא השיעור – התפקיד המיוחד של האדם הייחודי ומה שהוא יכול לעשות עבור הקבוצה.
6. הפרשיה שמיד לאחר זו המתארת את תפקידיהם של הכוהנים והלויים מתארת את מצוות התרומה, ואז את המעשר. לבד מהמשך של מצוות הכהן והלוי, איך מתייחסות מצוות מסוימות אלו לאותו פן באופי של הלוייה והכהונה שתואר בשיעור?

כל הזכויות שמורות לשיבת הר עציון
נערך על ידי צוות בית המדרש הוירטואלי

בית המדרש הוירטואלי שלידי ישיבת הר עציון
האתר בעברית: <http://www.etzion.org.il/vbm>
האתר באנגלית: <http://www.vbm-torah.org>

משרדי בית המדרש הוירטואלי: 02-9937300 שלוחה 5
דוא"ל: office@etzion.org.il
